

ORFÈVRE

GEILLUSTREERD

MAANDBLAD

2° JAARGANG

*Nummer gewijd
aan onze Kust*

PRIJS: 2,50 FR

15 SEPTEMBER 1931

De Wilde Roos

20, De Lengentierstraat, 20

BRUSSEL - ZUID

Abonneert u op :

Onze A.R.B.O. : serie (Algemeen Roman BibliotheekOntwik-
keling) tegen :

Fr. 120 (Fr. 127.50 port inbegrepen)

per jaar, waarvoor u ontvangt 6 boeken van 250 a 300 bladzijden, prachtig gebonden, verschijnende alle 2 maanden.

Stort op onze postcheckrekening 990.93 – Telefonen: 12.59.12 - 11.59.84

Bijhuis voor Gent en omliggende :

DE WILDE ROOS • Dagblad « Vooruit » - 64, St-Pietersnieuwstraat, Gent

MAANDELIJKSCHE AFBETALINGEN

VOLKSHUIS

Restauratie :

J. Stevensstr.

Pasteibakkerij :

Kapelleplaats

BRUSSEL

Geïllustreerd Maandblad der Centrale voor Arbeidersopvoeding

VOLKSHUIS, BRUSSEL Postcheckrekening 4545 Telefoon : 1168.39	BEHEER EN REDACTIE : Centrale voor Arbeidersopvoeding	JAARABONNEMENT : België : 20 frank Buitenland : 6 belga
---	--	--

Alle rechten voorbehouden.

INHOUD :

Het Kind van de Kust, door K. CEURREMANS (blz. 1); — De Oostendsche Reederij, door Edgard DELVO (blz. 4); — De Vlaamsche Kust, door Oscar DE SWAEF (blz. 9); — Wat kleine Paul van de Zee onthield, (blz. 12); — Zee! Zee!, door MOEIAL (blz. 14); — Ter vischvangst uitgevaren, door Ferd. DE SMEDT (blz. 18); — Vacantie aan zee, door Jan CLAES (blz. 22).

Het Kind van de Kust

door K. CEURREMANS

Het kind is een product van zijn ouders en van het milieu, waarin het opgroeit.

Het kind aan de kust is anders dan het kind in het binnenland.

Als typisch beeld van den eigenaardigen kunstgeest mag zeker het volgende gelden :

Ik sta voor de klasse, in een derde studiejaar van de lagere school, om aan de kinders mede te deelen, dat zij voortaan ook Fransche lessen zouden krijgen.

Tusschen haakjes weze gezegd, dat zulks geschieden zou als aanpassing van het schoolprogramma bij de plaatselijke behoeften, zooals de regeering het voorziet. In een stadje, dat gedurende drie maanden leven moet van het vreemdelingenverkeer, is de kennis van een wereldtaal alvast een plaatselijke behoefte.

Ik maak het de jongens dus duidelijk, en hun aangezichten glimmen van tevredenheid.

« Misschien zijn er onder u, die al een beetje Fransch kennen ? », zeg ik.

Onmiddellijk wippen er een zestal vingers in de hoogte.

« Wel, spreek eens Fransch met mij ! » en ik duid er op-goed-valle-'t uit één aan.

En daar klonk uit een opzettelijk zwaar gemaakte kinderstem, ernstig maar vriendelijk, met een beleefd stembuigingetje, in elk geval onduwbelzinnig en raak :

« Porter valise, Monsieur ? »

Ik stond paf. De meester glimlachte; die is ook uit de streek. De andere jongens vonden zeker het antwoord doodgewoon; verschillende oogen tuurden eventjes droomerig door het

raam, als zagen ze plotseling het beeld van het nakende badseizoen in het verschiet.

« Porter valise, Monsieur ? »

Laat de kinderen uw leermeesters zijn, luidt een oude opvoedkundige stelregel.

Dat kinderwoord is een symbool. Indien ik ooit aan hoogerhand zou te verantwoorden hebben, waarom ik de eerste begrippen van de Fransche taal reeds in het derde studiejaar, in de plaats van in het vijfde, wil aangebracht zien, dan zal het zeker volstaan aan dien kleuter het woord te laten.

Duidelijker, pittiger, eenvoudiger kan het argument van de aanpassing aan de plaatselijke behoeften niet samengevat worden.

Porter valise, Monsieur! Dat spreekt een boekdeel; dat wil zeggen: « Welkom, Mijnheer! Vertrouw heelemaal op ons! Vertrouw ons alles toe! Wij zorgen voor U... tegen klinkende munt! »

De vreemdeling is hier de goudmijn. Alles en iedereen, van het kleinste kind tot den grijsaard, draagt hier den goudmijnstempel.

* * *

De kinderen zijn uiterlijk fijn, voorkomend, beleefd in toon, woordenkeus, wendingen. Ze zijn voornaam, ter tale, en bij-de-hand met woord en daad.

Open oog, open mond en open hand vooral!

Maar gesloten hart: warm uiterlijk, koud innerlijk. Dat is geen aangeboren slechtheid, ver van daar. Dat is een systeem om « de valiezen te mogen dragen », een laagje vernis om aanminnend te glimmen tegenover den vreemdeling-met-de-valies en wat daarin steekt vooral. 't Is een stiel, waarvan ze 't geheim met de moedermelk hebben ingezogen.

Vandaar ook, dat het kind der hogere klassen (schoolklassen en maatschappelijke klassen tegelijk) in het onderwijs geen factor van cultuur of beschaving ziet; het is de borstel, die het vernis over hen strijkt. Vandaar dat de onderwijzer geen recht op bijzondere achting of bijzonder aanzien blijkt te hebben; hij is de automaat, die hun rap, rap, rap het « porter valise » leert. Ik herhaal het; dat alles is geen slechtheid; het is uiteraard zoo, en het kan niet anders: het is het milieu!

Vandaar dat het kind geen sparen kent. Waartoe sparen? Den 15ⁿ Juni komt de man met de volle valiezen, en er zal voor gezorgd worden, dat ze leeg weer naar het station gedragen worden!

Hotel, pension, koffiehuis, crêmerie, bad, tennis, strandspel, dancing, kinema, dijkbazar, en honderd andere dingen meer, waarop het manna uit de valiezen zal neerdalen.

Van 15ⁿ Juni af wordt de wet op den leerplicht wel niet een doode letter, maar de toepassing wordt in de praktijk moeilijk. In elk geval zal de school er rekening mee houden bij het opstellen van lesroosters, het afnemen van de wedstrijden en het inrichten van de prijsuitreiking.

* * *

't Is vier uur. De school is uit: een groep kinderen stormt naar het station toe, waar juist een belangrijke trein uit de hoofdstad aankomt.

Ik ga even kijken. Op een vijftigtal meter van 't station blijven ze staan. Er zijn er die al een soort van hotelpet op 't hoofd hebben gezet (die stak in hun broekzak), en uit tien kindermonden tegelijk klinkt het:

« Porter valise, Monsieur! » en de jongen van daar straks heeft al een klant beet.

Zelfs de knepen van den strijd om 't bestaan kennen ze. Ze leven natuurlijk in onmin met de echte, volwassen boodschappers ; daarom blijven ze uit hun vaarwater.

Maar ze hebben al menschenkennis genoeg om er zich toch doorheen te slaan : Er komen uit het station reizigers, die uit zuinigheid hun valiezen zelf willen dragen, want die boodschappers zijn te duur. Vijftig meter verder ondervinden ze echter reeds, dat hun bagage toch wat zwaar weegt en dat ze 't toch maar zouden laten dragen. En dat zijn dan de klanten voor de jongens ; die vragen trouwens ook minder draaggeld. En daarop speculeeren de kleine onderkruipers !

Ik kuier verder naar den dijk toe.

« *Le Soir*, qui vient de paraître ! », roept met groote-mannenstem een bengel uit het vijfde.

Een « *chasse* » uit het achtste loopt in uniform naar de post.

« *Fauteuil*, Monsieur ? *Un franc* ! » wenkt er één uit het zevende.

Ik kijk binnen in een rijke-luishotel : de liftboy is waarachtig een normalist.

Ik ga voorbij het tramhuisje, en zie door het loketraampje het bekende gezicht van een normalist. Juist komt een tram uit Oostende aan ; er stapt af, ontvangerspet op en reiskaartjesboek onder den arm : een normalist.

Ik wandel over het tennisplein.

« *Daily News ! Daily Mail, Sir !* »

Ik herken den jongen uit het vijfde, die daarstraks *Le Soir* aanbood ; ik wenk hem, toon hem Fransche pasmunt. Hij kijkt zelfs niet naar mijn aangezicht, herkent me dus niet en zegt : « *Oui, oui, Monsieur ; c'est bon aussi !* », neemt aan en is al verder : « *Daily Mail, Sir !* »

De school is een klein bijzaakje aan de kust.

« *Porter valise !* », dat is hoofdzaak.

Aan onze Lezers

Met dit nummer vangt de tweede jaargang van « *Opgang* » aan. Ondanks de slechte tijden die we doorspartelen, hebt ge uw abonnement hernieuwd. Het vertrouwen, waarvan ge aldus blijk geeft, doet ons goed, en we danken er u om.

Ge kunt echter meer : bezorg ons nieuwe abonneenten ! Er zijn nog heel wat arbeiders in onze rangen, en zelfs militanten, die nog niet geabonneerd zijn. Hoe dit komt ? Omdat ze « *Opgang* » niet eens kennen ! Begrijpt ge wat we van u verwachten ?

De Oostendsche Reederij

door Edgard DELVO

Leonce Verbrugghe,
de ziel van de "Oostendsche
Reederij".

In een nummer dat volledig aan onze kust gewijd is, mag een artikel over onze Roode Vloot zeker niet ontbreken. Men heeft niet altijd de gelegenheid over dergelijke verwezenlijkingen te spreken. Dit kansje om Leonce Verbrugghe, den knappen afgevaardigde-beheerder, die sedert de stichting de maatschappij leidt, te gaan vinden, wilde ik zeker niet laten ontsnappen. Niets is me liever dan een uurtje te praten met mensen die, als Verbrugghe, na jarenlange inspanning een grootsch werk hielpen opbouwen, en u over verbluffende uitslagen spreken als over de meest doodgewone zaak van de wereld. Wie zich ten volle aan een werk geeft, merkt niet altijd den omvang van wat hij wist te scheppen. Dat is juist de schoone trek van zooveel bouwers van onze instellingen.

Verbazend mogen de verwezenlijkingen van de Oostendsche reederij zeker heeten. Pas na den oorlog werd ze opgericht, in 1921 namelijk, na de werkstaking onder de visschers. Want ja, de visschers, dat ellendige slaafsche volkje van vóór den oorlog, hebben na den wapenstilstand verschillende keeren den kop opgestoken. Het visschersleven is nooit en nergens een idylle geweest, maar vooral in België waren de destijds heerschende toestanden een schande voor de reeders, die de visschers uitpersten. De toenmalige regeering zelf stelde een onderzoek in en gaf toe dat de menschen op ongehoorde wijze behandeld werden. Ze gaf dit toe, maar ze liet begaan.

Tijdens de oorlogsjaren hebben de visschers geleerd, dat organisatie een sterk wapen zijn kan ; in Frankrijk, en

in Engeland vooral, waren zij in aanraking gekomen met georganiseerde werklieden. Ze trokken nut uit wat ze geleerd hadden : te Mildfordhaven, in Engeland, gingen ze voor de eerste maal in werkstaking. Het ging om een redelijker loon. De visschers hadden het moment goed gekozen ; het was een gulden periode voor de patroons en elke dag werkstaking beteekende voor hen een pakje bankbiljetten minder in hun brandkast. De patroons gaven toe. De visschers hadden hun kracht ontdekt.

Na den oorlog te Oostende teruggekeerd, moesten de visschers ondervinden dat ze zonder vastberaden tegenstand niet lang zouden behouden wat ze hadden weten te veroveren. Driemaal na elkaar moesten ze in werkstaking gaan : in 1919, in 1920, in 1921. De reeders troffen slachtoffers ; zelfs twee zeekapiteins, Blondé en Zonnekeyn, bleven gedurende een jaar zonder verbintenis. Ze hadden het immers gewaagd aan de zijde van hun werkmakkers te staan !

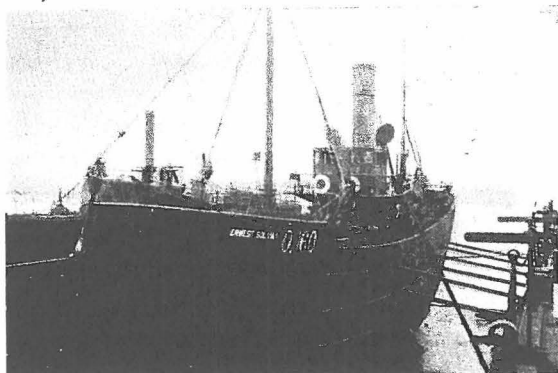
Het was na de werkstaking in 1921 dat de « Oostendsche Reederij », dank zij het initiatief van Anseele, werd opgericht. Ook hier zag Anseele juist, toen hij haar bij haar stichting een mooie toekomst voorspelde. Het scheen een roekeloze poging toen ze met

haar twee treilers van wal stak. Nu, pas tien jaar later, is ze, met haar 19 treilers, verreweg de sterkste Belgische reederij.

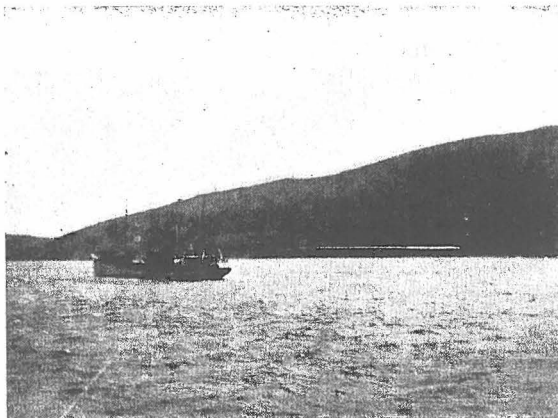
Dat beteekent niet dat ze geen tegenvallers kende. Integendeel. Het eerste jaar reeds was een crisisjaar. Nooit was de toestand voor de zeevisserij zóó ernstig geweest : de Fransche markt (en dus ook Elzas-Lotharingen, ons beste afzetgebied van vóór den oorlog) was voor de Belgische vischvangst gesloten. Erger nog : op groote schaal werd visch uit den vreemde ingevoerd, zoodat hier zelfs moeilijk te werken viel.

Vergeet niet dat de Oostendsche Reederij toen volop in haar organisatieperiode was en slechts met een onvolledige vloot werken kon. Een paar jaren later, in 1924-25 namelijk, mislukte de haringvangst, juist die tak welke gewoonlijk meest loonend is. Een zwaardere periode was die van de inzinking van den frank, vooral daar juist datzelfde jaar, door de staking der Engelsche mijnwerkers, de schepen soms verplicht waren te blijven liggen bij gebrek aan kolen, die ze slechts in onvoldoende hoeveelheid en dan nog aan overdreven prijzen konden bekomen.

De Oostendsche Reederij kwam al

Een van de eerste booten van de Roode Vloot, de Ernest Solvay.

Treiler 0150 "Jan Volders" op vischvangst aan de IJslandsche kust.

die moeilijkheden te boven ; ze stond sterker dan velen dachten. En wat grootendeels die sterkte uitmaakte, dat was die geest van kameraadschap en van eenheid in wil, waarvan bestuurders, kapiteins en bemanning van den aanvang af blijk gegeven hebben. Die geestdriftige samenwerking maakte het de Oostendsche Reederij mogelijk reeds het eerste jaar van haar bestaan de ergste crisis te doorspartelen die de Belgische vischnijverheid ooit heeft doorgemaakt. Terwijl veel schepen van andere reederijen aan de kaai bleven liggen, gingen al de booten van de Oostendsche Reederij ter vischvangst, zelfs wanneer ze wisten dat de uitbating met verlies zou gedaan worden. Harerzijds begreep de bemanning dat men ten volle op haar moest kunnen rekenen ; ze stemde er in toe gedurende zes weken of zelfs twee maanden van huis te blijven, in plaats van om de veertien dagen terug te keeren. Dit liet toe de vangsten van verscheiden opeenvolgende reizen aan den man te brengen in Engeland, waar de prijzen hooger stonden dan te Oostende, wier markt overstromd werd met visch uit Duitschland, aan lagen prijs verkocht.

De scheepsjongen van de "Jan Volders", met de vangst van een morgen vóór zich.

Kortom, de Oostendsche Reederij werkte er zich bovenop, en niets zou haar voortaan beletten brok voor brok haar programma door te voeren.

Dat programma bevatte, van den beginne af, hoofdzakelijk drie punten. Eerste punt: de Oostendsche Reederij zou zich inspannen om het lot van den arbeider van de zee te verbeteren. Tweede punt: ze zou bovendien de belangen van den verbruiker niet uit het oog verliezen en de Belgische bevolking visch bezorgen aan redelijken prijs. Derde punt: ze zou er voor zorgen dat voortaan werkelijk van een vischnijverheid in België sprake zijn zou — en dit zou niet haar geringste verdienste worden.

Dat ze alles heeft gedaan om het eerste punt van haar programma te verwezenlijken, zullen de belanghebbenden zelf onmiddellijk toegeven. De stichting van die maatschappij mag gerust beschouwd worden als het uitgangspunt van immer redelijker werkvoorwaarden, ook voor de visschers die niet in haar dienst waren; want andere reederijen zouden verplicht zijn te volgen en eveneens menschelijker werkvoorwaarden en een redematiger vergoeding toe te kennen. Dan wan-

neer geen enkele wettelijke bepaling haar daartoe verplicht, betaalde ze van in den beginne het volledig loon uit aan de manschappen die ten gevolge van ziekte of ongeval niet konden werken. Een deel van de winst werd onder het personeel verdeeld. Ook op ander gebied gaf ze het voorbeeld: voor het maximum veiligheidsmaatregelen werd gezorgd, en al de treilers van de Oostendsche Reederij maakten gebruik van de draadlooze telegrafie, vooraleer een enkele andere in de haven van Oostende er zich van bediende.

Het tweede punt, namelijk den Belgischen verbruikers goedkoop visch te bezorgen, was minder gemakkelijk te verwezenlijken. Daarvoor was noodig zelf zooveel mogelijk besparingen te doen op de uitbatingskosten. Het was trouwens daarom dat de boten van de Oostendsche Reederij hun visch verkochten in Engeland wanneer de treiler in de nabijheid van de Engelsche haven vischte. Ge herinnert u de perskampagne die daarvoor tegen de Oostendsche Reederij gevoerd werd. Men verweet de Oostendsche Reederij altijd in den vreemde te verkoopen en enkel bij uitzondering naar België te komen. Die bewering werd gelogenstraf aan de hand van onbetwistbare cijfers. Maar het is waar dat die lasterkampagne ongetwijfeld werd ingegeven door vischhandelaars, die zelf de helft van de visch, welke ze in de vischmijnen te Oostende opkochten, naar den vreemde uitvoerden!

Ook de afvalproducten dienen benuttigd, wil men de uitbatingskosten verminderen. Dat zou de taak zijn van een nieuw opgerichte maatschappij: «Pescator».

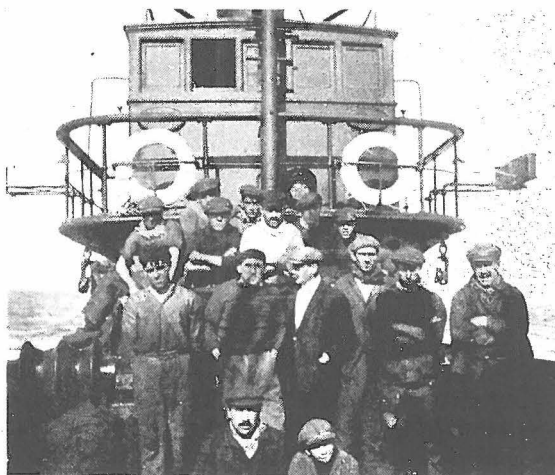
Verder richtte ze, samen met de andere Oostendsche Reederijen, een Coöperatieve Verzekeringsmaatschappij op, die toelaat besparingen te ver-

wezenlijken op de verzekeringspremie harer treilers. Om dezelfde reden nam ze deel aan de oprichting van een samenwerkende maatschappij, die voor doel heeft alle benodigdheden voor de schepen te leveren.

Zoo verlaagde zij haar uitbatingskosten, eerste voorwaarde om goedkoop te kunnen verkopen. Om goedkoop visch te kunnen bezorgen, moeten de rederijen zich echter eerst zelf ontrukken aan de klauwen van de tusschenpersonen. In de vischnijverheid heeft de voortbrenger zijn eigen klanten niet. Voor den verkoop van haar visch hangt de rederij af van een klein aantal handelaars en opkoopters. De rederij verkoopt in de mijn een waar die vlug aan den man moet gebracht worden, en juist omdat de visch vlug bederft en de prijzen dalen naarmate de verkoop uitgesteld wordt, wordt de rederij gemakkelijk het slachtoffer van speculatieve verrichtingen. Zoo doen zich soms groote schommelingen in prijs voor tijdens eenzelfden dag, voor dezelfde waar die door eenzelfde boot werd aangebracht.

Dus : wanneer de visch goedkoop door de rederij wordt afgeleverd, geniet de verbruiker er daarom nog niet van in dezelfde mate. Daarentegen stijgen de kleinhandelsprijzen in het binnenland in grooter verhouding dan de prijzen die de rederijen bekomen. Daarom zocht de Oostendsche Reederij haar eigen afzetmarkten, en trachtte ze de tusschenpersonen uit te schakelen. Nu heeft ze zich belangrijke afzetgebieden geschapen in tal van gemeenten heel België door, en ze heeft hulphuizen opgericht in verschillende steden, dit door bemiddeling van de Maatschappij « De Zeevisch ».

En dit brengt ons tot ons derde punt : zoo er op dit oogenblik weer van een Belgische vischnijverheid kan ge-

De bemanning van den stoomtrawler "Jan Volders".

sproken worden, is dit ongetwijfeld dank aan het initiatief van de Oostendsche Reederij.

De Belgische zeevisscherij, als nijverheid beschouwd, was verre ten achter bij andere landen zoals Frankrijk, Engeland, Duitschland, de Skandinaafsche landen. Daar laten moderne instellingen toe de visch gedurende meerdere maanden door bevrozing te bewaren. Ook wordt de visch er bewerkt tot vischmeel, dat als veevoeder dient ; men benuttigt er de visch voor het vervaardigen van oliën voor industriele en geneeskundige doeleinden. In die landen hebben de rederijen alle samen ook den verkoop en de propaganda voor de uitbreiding van het vischverbruik ingericht. Zij bevorderen de vischnijverheid door nieuwe afzetmarkten te zoeken, en kunnen hun waar, tegen redelijke voorwaarden, rechtstreeks aan den verbruiker bezorgen.

De Oostendsche Reederij voelde meer en meer hoe noodzakelijk het was ook hier den vischverkoop te organiseeren, het vischverbruik te verbreiden en de zeevisscherij als nijverheid in te richten. Daarom was het dat zij in samenwerking met de andere ree-

derijen van Oostende, in 1927 de Samenwerkende Maatschappij « De Zeevisch » oprichtte, die niet weinig bijdraagt tot de ontwikkeling van de zeevisscherij.

Ze ging verder. Op haar initiatief kwam, in 1928, « Pescator » tot stand, een maatschappij die zich bezighoudt met het bewerken van den vischafval en het maken van vischmeel en vischolie. Enkel wordt gewacht tot de werken, die Oostende een moderne haven bezorgen moeten, geëindigd zullen zijn, en men een nieuwe vischmijn zal hebben, om verdere initiatieven door te voeren.

Overdrijven we wanneer we zeggen dat de Oostendsche Reederij de vischnijverheid nieuw leven ingeblazen heeft? Ziedaar het werk van tien jaar. Werk dat ons het recht geeft te vertrouwen op de toekomst.

Toch zijn er een paar wolken te bespeuren. De dringendste taak is: zorgen voor een degelijk technisch onderwijs. Juist zooals voor alle andere beroepen, is het de taak van Staat, Provincie en Gemeente ook voor het vischbedrijf voor een degelijk beroeps-onderwijs te zorgen. De Oostendsche Reederij is trouwens volledig bereid daaraan mee te werken.

Het wordt moeilijker en moeilijker geschoold personeel voor stoomtreilers aan te werven. De leerjongens, op de

stoomtreilers gevormd, worden, eens dat ze hun stiel kennen, opgepikt door de motorbooten, die geen scheepsjongens willen aanwerven. In 1929-30 verergerde die toestand nog door het feit dat de Staat het personeel voor zijn diensten onder de beste elementen van de vischvangst aangeworven heeft.

Eindelijk heeft de regeering belang gesteld in deze kwestie. Een wetsontwerp dat Daan Boens in 1926 neerlegde (waardoor de motorbooten verplicht zouden worden ook leerjongens aan te nemen), dat toen in de afdelingen verworpen geworden is, werd in 1929 door den Minister geamendeerd. De Kamer stemde het in Februari ll. en in Juli werd het door den Senaat bekrachtigd. Er zullen natuurlijk nog een paar jaren moeten voorbijgaan — de tijd noodig om leerjongens te vormen — alvorens de reederijen de gunstige uitwerking van de wet zullen voelen.

* * *

De Oostendsche Reederij is een jonge instelling. Wat ze in de weinige jaren van haar bestaan verwezenlijkte, is enorm. En even omvangrijk zal haar werk in de komende jaren zijn. Ze heeft de toekomst voor zich.

We wenschen haar goed heil; want alles wel beschouwd is het toch de gemeenschap, wie haar bloei ten goede komt.

Oostendse visscher, gereed voor het vertrek.

(Foto Acta).

De Vlaamsche Kust

door Oscar DE SWAEF

Verleden jaar, toen, na de Bedevaart naar Diksmuiden, Vlaamsche bedevaarders in de kuststeden werden aangevallen door jonge kerels, die nog tegenover de flaminganten staan als de Amerikaan 100 p. c. tegenover de negers, heeft het bloed van elk rechtvaardig mensch in ons land gekookt. Menige flamingant, die zich in zijn rasbewustzijn getroffen voelde, schreeuwde dat men maar liever al het Franschgezind gespuis in de Noordzee moest werpen.

« De Vlaamsche kust aan de Vlamingen » werd de leuze van enkele overmoedige nationalistes. Daaruit valt eens te meer te besluiten dat elk nationalisme, het mag zich dan in het begin nog zoo matig en volksch voordoen, steeds zijn doel voorbijschiet.

Gelukkig vinden de voorstanders van de leuze « De Vlaamsche kust aan de Vlamingen » niet veel weerklank. Daar is een economische reden voor. Onze kust is ongeveer zestig kilometer lang, hetzij een paar kilometer meer dan de afstand tusschen Brussel en Gent. Binnen dien afstand heeft zich een ware industrie ontwikkeld, bestaande uit de meest uiteenlopende bedrijven, waarvan duizenden Vlamingen leven.

De Vlamingen zijn voor de groote meerderheid weinig bemiddelde menschen, die maar bij toeval voor één dag naar zee gaan. Van het verteer van die ééndagjesmenschen alleen zouden de kustbewoners geen vette soep koken.

Het groote pluimvee, waaruit be-

langrijke winsten te halen zijn, bestaat uit Brusselsche en buitenlandsche vakantiegangers, waaronder de «franskiljons» nog de meerderheid zijn. En zelfs de kiezers van den Vlaamschnationalist Leuridan hebben genoeg gezond verstand om beroep te doen op de beurs van de in het Fransch kakekende jonge dames en de fatsoenlijke jonge heertjes der verfranschte burgerij.

En zij hebben gelijk. Nationalisme in zijn engste uitingen en gezonde economie zijn nu eenmaal niet met elkaar te vereenigen. Het economisch belang van de kustbewoners eischt dat er zoo veel mogelijk menschen van gelijk welke nationaliteit de kust bezoeken. De Brusselaars, die hun vakantie aan zee komen doorbrengen, zullen met de jaren wel vertrouwd geraken met het aanschouwen van de heraldieke zwarte leeuwjes, waarmee de Vlaamschgezinde jeugd dweept.

De Franschgezinde vakantiegangers uit het Vlaamsche kustgebied wren zou een negatieve daad zijn, die duur te staan zou komen aan de economie van Vlaanderen.

De nuchtere Vlaamschgezinde is voor de gezond-economische beteekenis van de Vlaamsche beweging even

vatbaar als voor haar kultureele beteekenis. En op economisch gebied is voor dien Vlaamschgezinde een groot-sche positieve taak weggelegd, om dan nog niet te spreken van de sociale problemen, die in betrekking met die taak nog zijn op te lossen.

In de zee zijn voor Vlaanderen groote economische mogelijkheden weggelegd. De Vlaamsche ekonomist Lodewijk De Raet legde, in zijn «Vlaanderen's economische ontwikkeling», reeds den nadruk op die mogelijkheden. In de eerste plaats komt daarbij de vischvangst in aanmerking. Deze werd ongeveer totaal verwaarloosd door de achtereenvolgende Belgische regeeringen.

« Als in 1845-47, schrijft De Raet, de helft der Vlaamsche bevolking, door de omwenteling in de produktiewijzen en den mislukten oogst, van de openbare liefdadigheid leefde — of stierf — dacht er niemand aan in de zee voor de toekomst een bron van voedsel, en van verdiensten tevens, te zoeken. Bij andere krisissen, in 1862 en in 1880 namelijk, evenmin. Eén uur van de zee vinden de menschen een minder dan schraal bestaan in het bewerken van een plekje gronds, tegen een ongehoord opgedreven rente. De vischrijke wateren der Noordzee werden aan onze naburen overgelaten. »

Op wetgevend gebied werd er niets voor de visschers verricht. De kapitaalkrachtige burgers belegden hun geld in industrieën die zij, ten rechte of ten onrechte, als meer winstgevend beschouwden. De visscherhavens, met uitzondering van Oostende, werden totaal verwaarloosd. In De Panne namelijk wachten de visschers

Oostendsche visschersvrouwen.

(Foto Acta).

nog steeds op wat van verre op een visschershaven kan gelijken.

De visscherij bleef tot na den oorlog een kleinbedrijf. In 1893 bestond er aan de kust één enkele stoomsloep. In 1914 waren er in 't geheel twee-entwintig. Grootte stoomtrawlers kende men niet.

De Belgische kleinvisserij bleef grootendeels een curiositeit voor badgasten, die tuk waren op romantiek. De kustbewoners keerden, gezien de totale verwaarloozing van een bedrijf, dat voor hen winstgevend had moeten zijn, meer en meer den rug toe naar dat bedrijf.

De visschers bleven nog hun schilderachtige werkkleedij dragen, omdat zij nu eenmaal een groote aantrekkingskracht uitoefende op toeristen en vakantiegangers. Schoolmeesters, die op reis waren met hun leerlingen, konden zoo nog opstellen laten maken over de « stoere visschers », die men aan zee kon aanschouwen. De oude dames konden hun verbeelding laten werken en hun hart laten schreien over het lot van het zeevolkje, terwijl dit laatste dankbare onderwerpen leverde voor amateursfotografen.

Maar velen van de zogenaamde visschers stelden zich tevreden met de op sensatie-beluste paren een half uur op zee te laten dobberen in een oude schuit of met het verhuren van ezels aan de kinderen. Anderen lieten de kustbezoekers voor een halven frank door een verrekijker turen naar de verre sloepen, waarmee zij in jaren niet meer hadden gevaren. Men kon van een dekadentie van het visschersbedrijf spreken.

* * *

Waar de Belgische autoriteiten en het jonge Vlaamsche kapitalisme in gebreke

waren gebleven, trad het socialisme handelend en baanbrekend op. Het genie van Anseele had de economische mogelijkheden van de zee doorpeild. De groote trawlers van de Roode Vloot stoomen nu naar IJsland en de roode vlag doorkruist gebieden waar de Belgische kleuren maar zelden hadden gewapperd.

De Vlaamsche visscherij werd in eere hersteld dank zij de stuwkracht van het socialisme, dat zich niet blind staarde op het romantisme van vervlogen eeuwen, maar flink durfde uit te pakken met stoute verwezenlijkingen.

* * *

Het voorbeeld van Anseele vond navolging. Er mag weer van een Vlaamsch of—zoo men het verkiest—van een Belgisch vischbedrijf worden gesproken. De authentieke visschers zijn aan onze kust weer minder zeldzaam geworden, al geeft hun verschijning nu minder stof tot overgevoelige schoolmeesters-ontboezemingen. Want dank zij de modernisatie van het visschersbedrijf, wordt de visch met minder menschenlevens betaald en geniet de visscher van arbeidsvoorwaarden, die menschelijk kunnen genoemd worden, al blijft de regeering nog blijk geven van een onvergeeflijke onverschilligheid tegenover hen.

Van de vangst terug.

(Foto Acta).

Wat kleine Paul van d

Kleine Paul is nauwelijks drie jaar oud. Hij is voor het eerst met Mama aan zee geweest. Mama had hem weken op voorhand verteld van het groote water, van het vele zand, van booten en van vliegers. Maar dat bleef allemaal sprookjesachtig. Mama had reeds van zooveel dingen verteld, waarop zijn verbeelding dan ging werken. Hij had geluisterd naar de vertellingen van het konijntje dat harder kon loopen dan Pan, zijn groote hond; van het geitje, dat zoo droevig (« bê... bê... ») kon schreeuwen en door den wolf werd verslonden; van het kippetje dat uit het eitje was gebroken. De zee met de vele bootjes en de groote hopen zand, die Mama duinen heette, dat waren toch immers ook sprookjes die Mama aan haar Paul vertelde als zij hem waschte. Maar die sprookjes werden werkelijkheid.

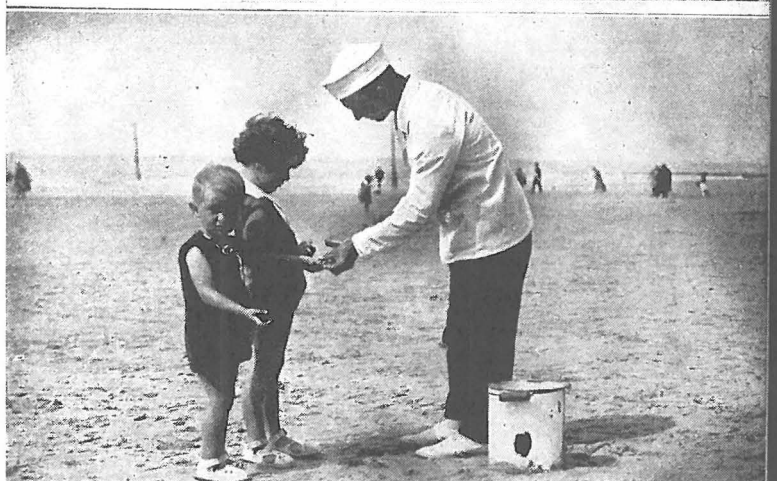
Als Paul weer thuiskwam, vertelde hij niet veel aan Papa. Zou de werkelijkheid minder schoon zijn geweest dan het sprookje? Neen, maar Paul was zeer terughoudend. Het duurde wel drie dagen vóór hij zich tegenover Pa uitliet. Op een middag, terwijl de radio speelde, werd Paul, die juist de poes plaagde, eensklaps zeer stil. In de radio trilden nog klanken als van vele kleine belletjes. Toen stooft

ul zee onthield

Paul eensklaps op en kwam op Papa aanvliegen : «Hoor Papa, de zee. Dat is het kleine paardje met het kleine wagentje. Als Paul braaf is mag hij in het kleine wagentje rijden. En als hij dan nog eens braaf is, dan gaat hij op het ezeltje zitten. De man van het ezeltje roept ju-ju en dan loopt het. En in het zand loopt een vrouw met veel groote ballen. Paul houdt veel van zoo'n groote bal. Mama zegt dat ik er een krijg van Pa. Want Pa gaat ook eens naar zee met mij. En dan koopen wij garnaal. De vrouw met den grooten korf verkoopt ze. Nu durft Paul niet in de zee gaan. Hij is nog te klein voor zooveel water. Maar als ik groot ben ga ik met Pa. En dan neemt een man een foto van ons. Dan rijden wij op het groote paard.»

Dat alles vertelde Paul in één adem door. En hij sprak nog op zijn manier van de zeilwagens, van den man die booten schilderde en van die andere, die vliegers verkocht en van den man die in zijn «trompet» blies naar de menschen, die te ver in zee gingen.

Zijn oogjes schitterden, wijl hij heel die sprookjeswereld terugzag, waarin hij al die dagen had geleefd, een sprookjeswereld die de kustbewoners hebben geschapen voor het geluk van de kleine kleuters.

Uit mijn Dakvenster

Zee! Zee!

« Land ! Land ! » riepen de kameraden van den eersten Amerikaan, die een Spanjaard was, en reeds vroeger het ei had uitgevonden, dat naar zijn naam het ei van Columbus werd geheeten, wat niets te maken heeft met de Columbia-platen voor fonos.

« Land ! » riepen zij, en de geschiedenis vertelt, dat hun hart daarbij van vreugde en ontroering zwol. Wat ik niet begrijpen kan.

« Zee ! Zee ! » roep ik immers, als ik van op een duinkam de kabbelende vlakke zie, die ons volgens de schoolboeken bewijzen moet dat de aarde rond is.

De zee, de zee... Vrienden, mijn hart zwelt als ik aan de zee denk. En ik moet wel besluiten, dat de zee geen deel uitmaakt van de natuur, vermits ik van de natuur niet houd, maar wel van de zee.

Het harde werk van gansch een jaar wordt mij lichter om dragen, als ik denk aan de veertien dagen, die ik aan zee zal doorbrengen.

Ik ben overigens dees jaar niet aan zee geweest.

God wikt, maar de vrouw beschikt. God heeft mij van in de wieg voorbestemd om ieder jaar een paar weken aan zee te leven; maar de vrouw heeft besloten dat ik mijn vakantie elders zou doorbrengen.

Dit is geen reden om niet den lof van de vakantie aan zee te bezingen. Integendeel. Gij kent de liedjes en de histories van de « verre geliefde », van de « tegenwoordige afwezigheid ». Men bemint nooit beter dan van verre. Zoo heb ik dit jaar weer hartstochtelijk de zee bemind.

* * *

Ik geloof rechtzinnig dat ik voorbestemd was om jaarlijks een halve maand aan zee te verblijven. Doch die predestinatie is, helaas, maar zeer laat gebleken. Ik herinner mij hoe ik op de schoolbanken dit vers schreef :

Ik heb de zee nog niet gezien...

Ik had ze inderdaad nog niet gezien. En het vers maakte ik uit vlammend protest tegen idiote verzen die wij in de klas moesten slikken :

Ik heb de zee gezien !

(Ik niet, beet ik tusschen mijn tanden). Of :

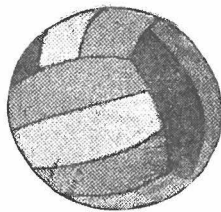
O wilde, wijde Noordzee van
[weleer...

of iets in dien aard, iets onecht, iets dat mij als holle tam-tam in de ooren klonk. En het was na den oorlog dat ik voor het eerst de zee zag, de rustige vlakke van de Noordzee. Toen liepen reeds zilveren draden onder de weinige haren die nog mijn hoofd versierden. Maar ik beminde de zee onmiddellijk met een volle overgave en voor mijn gansche eeuwigheid. Zoo is een late liefde : vurig maar kalm ; warm onder de schijnbaar koele assche ; onverbrekkelijk als de liefde voor een vrouw die men op lateren leeftijd plots ontmoet en als de eenige, de ware, herkent.

* * *

Een vaderlijke liefde. Een bijna grootvaderlijke liefde. Ze moet niet wild worden, de zee, of ik zeg : laat ze nu toch niet zoo springen en rumoeren, het geeft mij hoofdpijn. Ik verlang niet op haar baren te dobberen de wereld rond ; nooit heb ik matroos willen worden, en mijn langste zeereis was van Oostende naar Dover, een paar jaren geleden. (Op de kade te Dover stond een policeman zoo reusachtig, zoo sterk, zoo bewust van zijn gezag, dat ik op mijn teenen aan wal ben gestapt om niet voor straatrumoer te worden aangehouden). Zelfs baden in zee is mij geen bijzondere liefhebberij, en liever zie ik de baadsters van op het strand.

Gij merkt het, ik houd van de zee, echt, diep, warm, maar liefst van op een kleinen afstand, zoowat tusschen vijf en tien meter, waar het duinzand droog is en de wind (zoo zacht mogelijk) mijn lippen zout maakt. Zout op de lippen ! Zout op de lippen, dat vind ik ook nog een poëem !

Alle zorg valt mij af aan de zee. Het water rustig, zon, veel zon, en ik zou volkomen gelukkig zijn, als ik mij gansch naakt mocht uitstrekken op het warme, klare, zuivere zand ; de schoenen en de kleederen wegen, men voelt zich nietig tegenover deze onmetelijke vlakte.

Ik zal niet zeggen dat nooit zondige gedachten mij langs mijn oogen overrompelen, maar aan zee wordt men van alles gezuiverd. Zout, en water, en niets dat uw blik weerhoudt dan het streepje kim en een onberispelijke koepel blauwe lucht. Men is naakt (ook al blijft men gekleed). Men schaamt zich niet, men is niet eens verbaasd over zijn naaktheid. Men begrijpt al die herrie niet meer die gemaakt wordt rond de naaktcultuur, door voorstanders en tegenstanders. Men is het, eenvoudig, zonder opzet, alsof men een kind, alsof men alleen op de wereld was, den eersten dag van de schepping.

* * *

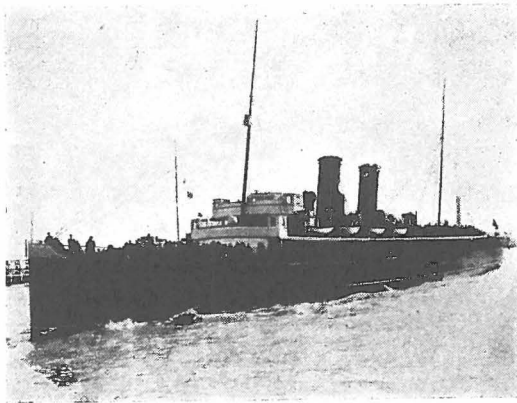

... en liever zie ik de baadsters van op het strand.

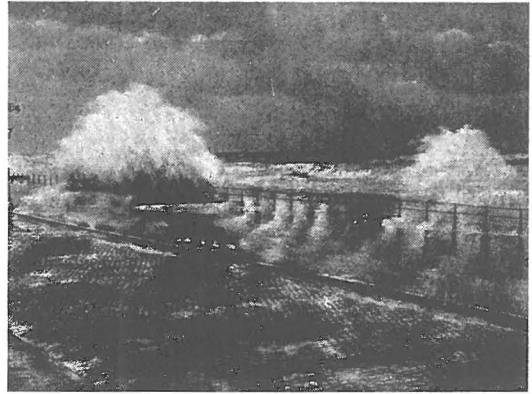
De zee en ik. Dat is de groote rust van de zee, dat men alleen staat voor de oneindigheid. De kleine visschersbooten, en een mailboot die over het water schuift, het zijn alleen maar onbeduidende incidenten, gelijk vliegen op het onverstoorbare lijf van een rustigen olifant. Zelfs het eentonige ruischen van de zee is rust. Er is geen geluid in mijn ooren dan dit zachte ruischen, en geen beeld in mijn oogen dan de eindelooze vlakke van het water. Er is voor niets anders meer plaats. In minder dan een uur ben ik alles vergeten wat het dagelijksche leven zoo druk maakt.

Mannen, vrouwen, kinderen, schuiven tusschen mij en de zee voorbij. Ze zijn voorbij. Zij behoorden een oogenblik bij de zee. Zij waren ook zonder zorg. Het waren beelden van zorgeloosheid die tegen een achtergrond van zorgeloosheid voorbijtrokken. Ik denk nog een oogenblik aan het gelaat van een kind ; het was vol zomersproeten. Ik weet niet welke hoedanigheden ik toeschrijf aan sproeten. Zij schijnen mij het teeken te zijn van onschuld, van zachtmoedigheid, van liefde.

De zee, de zoute lucht, en het sproeten-aangezicht van een kind. De wereld is schoon. Voor veertien dagen is

Mijn langste zeereis was van Oostende naar Dover een paar jaren geleden.

Ze moet niet wild worden, de zee, of ik zeg : laat ze nu toch niet zoo springen en rumoerig zijn ; het geeft mij hoofdpijn.

de wereld ongerept gelijk den eersten dag der schepping.

— Tijd om te eten ! zegt de vrouw.

Dat is er ook nog. De honger. Een gezonde honger, die niet verlangt naar voorgerechten en ingewikkelde saus en dampende schotels ; maar een honger van de maag alleen, een honger naar zuiver en rauw voedsel, groen, koud. En water, water.

Door het raam ziet ge nog de zee. De zee voedt zich aan de visschen. En de visschen ? Ook aan visch.

— En als een visch een andere eet, zwelgt hij dan de graten in ? vraagt een der kleinen.

Natuurlijk ; als men stierf van een graat in het lijf, dan zouden alle visschen allang dood zijn.

* * *

Vischt gij ? Op een staketsel, te Oostende, meen ik, heb ik een uur bij een visscher gestaan. Toen haalde hij eindelijk een visselken op, dat 13 tot 15 gram kon wegen. Maar zijn gezicht, dat gespannen had toegekeken, klaarde nu op, klaarder dan het heldere weer.

En het was na den oorlog, dat ik voor het eerst de zee zag, de rustige vlakke van de Noordzee...

Geluk. Het geluk van een visscher wordt niet gemeten aan de grootte van den visch. De vrouw zal misschien lachen als ze dit onooglijk blicske (zijn er blieken in zee? ik weet het niet) in de pan braadt. Maar de visscher zal het staketsel, en zijn lijn, en de zee, en de kim zien terwijl hij het opeet. En het blicske zal hem beter smaken dan de beste forel door een ander gevischt. Mijn kind is het schoonste kind. En als de visch kon spreken, zou hij zeggen, gelijk de vrouw die slagen wil krijgen van haar man: «Hij is mijn visscher, hij mag mij braden en eten».

* * *

De zee is een van de weinige dingen, waarnaar ik lang heb verlangd, en die daarna geen ontgoochelingen waren. Ik zou zweren, dat de zee mij altijd lief zal blijven. Het is waar, dat ik er nooit meer dan eenige dagen per jaar ben. En dat is goed misschien. Men moet zijn liefde nooit op de proef stellen, want het leven is voor een groot deel gemaakt van verloochenen en vergeten. Niets beter dan wat vacantie om het werken te beminnen. En omgekeerd, niets beter dan werken om de vacantie op prijs te stellen. Mijn

liefde tot de zee zou misschien niet zoo eeuwig zijn als die eeuwigheid van liefde langer dan veertien dagen per jaar duurde.

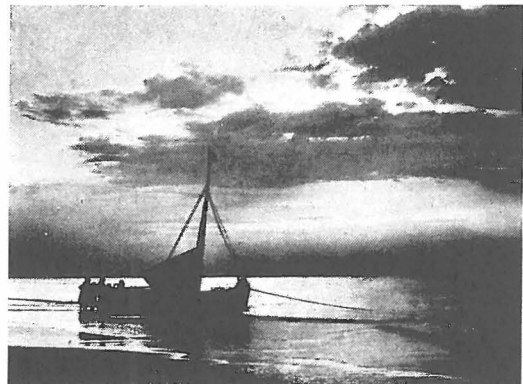
Ik zeg dat zoo. Maar ik meen het anders. Ik meen eigenlijk dat ik nooit moe zou worden van de zee. Maar ik weet te goed, dat woorden geen oorden, en beloften geen schuld zijn. Het hart, zegt men in het Fransch, heeft zijn redenen, die de rede niet kent.

Ik stel mij voor, dat de kustbevolking niet dweept met de zee.

En toch, het is misschien de beste liefde, die geen artikelen noodig heeft om zich te betuigen. Daar hebt ge de echtelijke liefde, de liefde van elken dag, zonder luide ontboezemingen, de liefde waarover men niet spreekt. Ik acht ze veel grooter dan de liefde die in vers en proza, in poëmen en romans wordt bezongen, de liefde die opvlamt en gansch de wereld verlicht. Maar de klaarte is van korten duur, dikwijls; de hemel overtrekt en het regent. Terwijl de echtelijke liefde haar zachtere klaarte blijft uitstralen en een atmosfeer schept waarin men leeft als in zijn element.

Misschien, misschien bemin ik de zee nog niet genoeg, vermits ik er u zoo lang over geschreven heb.

MOEIAL.

De kleine visschersbooten, die over het water schuiven, het zijn alleen maar onbeduidende incidenten.

Ter Vischvangst uitgevaren

Naar de Portugeesche Kust

door Ferd. DE SMEDT

Voor de tweede maal ging ik ter vischvangst met een trawler der Oostendsche reederij.

Waarom? Wel, omdat de eerste reis me danig had befallen.

Dan moet men toch wel van de zee houden om haar zoo vrijwillig voor vele, vele dagen boven het land te verkiezen? Inderdaad, ik houd van de zee en ik houd van de visschers. Ik heb overigens op zee zooveel geleerd en zooveel diepe menschenkennis opgedaan.

Ja zeker, boeken, tijdschriften, dagbladen brachten ons meerdere mededeelingen omtrent de zee: als natuur-

element, omtrent de rijkdommen die ze voor ons verborgen houdt, omtrent de koenheid der zeevaarders, en zoo meer. Wij gingen toch zelf, van kindsbeen af, de « zee » zien. Maar wat heeft dit alles te beduiden bij het werkelijke leven op zee!

En, dan was het niet om de zee alleen. De menschen, die met vereende krachten haar hun levensonderhoud ontrukken, die waren evenveel, en meer, het leeren kennen waard.

Men kan zich niet inbeelden wat het leven, het arbeidsleven op zee is. Nog veel minder kan men zich een voorstelling maken van de aangeboren zachtheid, de rondborstigheit, het erkentelijkheidsgevoel, den visschersmensen eigen en de groote toewijding door hen aan den dag gelegd.

* * *

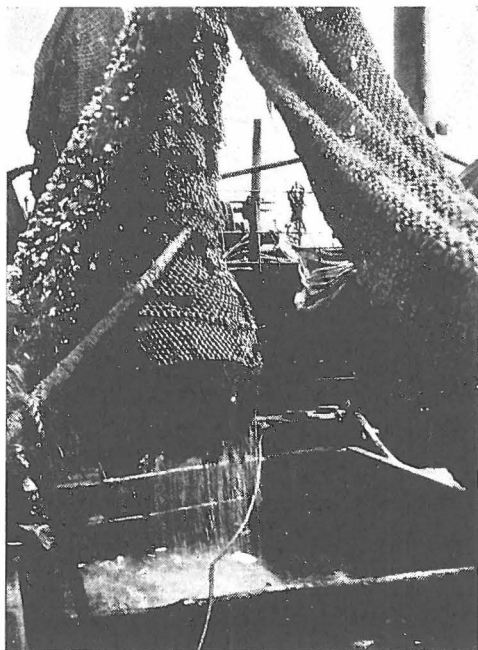
Een episode uit de drie-weken-reis zal een klein idee geven van wat de vischvangst vergt aan energie en offering en hoe schamel men de opbrengst betaalt van dezen gevaarvollen arbeid.

Ik had de gelegenheid met den goeden trawler « Filip Coenen » van wal te steken. Het schip heeft een lengte van 38 meter, een breedte van 7 meter en een diepgang van 3.5 à 4.5 meter. De inhoud is 726 ton. Geen hoekje of geen plekje is onbenuttigd.

Na vier dagen varen lagen we vóór Mondigo en Figueira da Foz aan de Portugeesche kust.

De vischvangst is begonnen.

Van de brug klinkt het « Winden ».

De netzak met visch boven dek.

De visch ligt op het dek.

De man van de wacht gaat naar het logies der matrozen en roept uit volle longen in het nauwe, donkere, diepe gat met ijzeren trapstangen.

Reeds is de stuurman aan de winde, laat even den stoom blazen en staat dan als flinke visscherskerel, met de oliejak aan, de laarzen tot boven de knieën, den Zuidwesterhoed diep over den kop gehaald en netjes over de kraag gevat, en kijkt en wacht tot weer de kloeke stem van den schipper zich zal laten hooren.

De mannen duiken op, allen in hun oliefrak, die bijna tot aan de enkels rijkt en wijd-stijf rond de lijven staat.

Het rinkelt op de brug; in de stikkend-heete diepte van het schip, waar duivelmenschen wroeten en de machien haar onvermoeibare leden schudt, is iedereen op post, om op het eerste teeken te gehoorzamen, in het veranderen van de snelheid.

Midden op de boot staan de mannen gereed om 't net in te halen.

Nogmaals klinkt het donderend over het dek: « Winden ».

De winde gaat aan 't krijschen; het schip wordt door den « schipper » juist gestuurd en maakt een cirkelvormige zwenking, die men eerst bemerkt wanneer men aandachtig het nagelaten schroefspoor in het water volgt.

Daar gaat het merk der laatste 25 vadems door. Een langgerekt « Oh ! » verwittigt den windsman. Men haalt niet verder in; een nieuwe zwenking van het schip; vertraagde gang; de schommeling neemt ernstig toe; langs de inhaalzijde slaat elk oogenblik het water over boord; de mannen blijven pal.

« Stop » rinkelt het naar beneden; « Haal aan ! » en de winde draait en haalt uit volle kracht; met bruuske sprongen kapt het schip in 't water; hooge golven rollen aan en scheren langs den boord of zwalpen ineens over en doen de mannenbeelden druipen. Zij glimlachen even om het nutteloos geweld. Het achtersleepberd komt boven water en slingert rond, en bonkt geweldig tusschen zijn ophaalstangen.

Het net moet hersteld worden.

Vlug als de kat, springt een man op de borstwering en klampt zich aan het natte touwwerk, wijl een openspattend golf hem oversproeit. Doch reeds is 't werk verricht : het berd hangt veilig aan de zware keten.

Nu ook wordt het voorberd nader toegehaald en hangt weldra boven de zee aan de katrol te bengelen.

Een groote, sterke matroos, doch van de jongsten niet meer, staat met een juistberekenden sprong op den boord, hangt zich voorover, moet met een groote inspanning het te ver uithangend touw grijpen, terwijl met toenevend geweld, het zijwaarts slingeren van het schip voortgaat, zoodat ik vrees dat het « water scheppen » zal. Verwoed klotsen de baren open tegen het berd, overstroomden eens duchtig den man die met gemeten bewegingen de koord heeft gevat en nu losmaakt. Handen grijpen haar op dek en daar gaat het nu met de winde om 't net dicht naar boord te trekken.

Daar komt het midden-onderdeel reeds op de borstwering liggen. Een vlug manoeuvre : de groote koorden komen vrij, het net wordt vastgeklampt. 't Is tijd, want in een vervaarlijke slinging raakt de boord het watervlak ; een groote golf tracht in een ruk het net weer weg te werpen.

Zicht in de vischmijn te Oostende. (Foto Acta).

Doch neen, druipend nat staan daar de mannen, de « schipper » in het midden en klampen met hun klauw-gekromde vingers 't netwerk vast.

Ineens, een « hop » en allen te gelijk met al hun spierkracht, halen bij, en lukken er in een deel van 't net weer in te halen. Maar de zee, in zijn woeste aanvallen, tracht hen het net te ontrukken.

Daar lukt de verbolgene ; weer is het tuig een eind in 't water medegesleurd ; maar met een stalen wilskracht staan de mannen schrap, en klauwen vaster nog hun stram gekromde vingers door de touwen en dan ineens, weer nijdig snokkend met een brullend « go ! » veroveren zij meer op de golven, die dansen, en springen, en spleiten tegen den wand.

Minuten lang gaat het zoo voort ; het ziedend water, dat kokend schuimt en over het dek zweept, en slaat en slingert, alom het lijf der mannen, over hun koppen, in 't aangezicht, vermag niet der visschers taaieheid te breken.

De kerels houden hun prooi ; wel worden zij tot aan den boord soms meegerukt, maar nimmer lossen zij hun net ! Hier en daar in de mazen ziet men zilver-geschubde visschen met wijd-open muilen hangen.

De korrezak licht op in 't water en zwalpt nader. Meer visschen zitten er in, die witgebuilt in 't mazenruim van 't net te drijven liggen.

Maar daar hangen drie mannen half over de borstwering en plonsen bovenarms in 't water. Met vlugge grepen willen zij een koord rond het net slaan om den vischzak op te halen. Zie hoe 't water over hun schouders kletst, hoe 't perelt op hun ruiggehaarde, bruinverschrooide wezens.

Het « oog » is gelegd, de

De vischmijn te Oostende.

(Foto Acta).

haak der katrol zit er aan en « Winden » gaat het weer.

Langzaam rijst uit 't water de vischzak, manshoog, bol-dik en bengelt over het dek.

De mannen komen schuddend nader, als wilden zij, net als de eenden, het water van hun olie-jak-pluimen schudden ! Breed en zwaar stappend met de grove, sterke laarzen, loeren zij naar wat er wel zal medegekomen zijn uit de diepte.

Een ruk, en daar stort uit den geopenden zak een gladde, krawietelende boel van groote en kleine visschen, schelpen, kreeftjes; zilverglanzende, witgebuiкте, donkergrijze, bleekgeel groene zeebewoners liggen neergesmaakt tusschen de schotten op het dek, of wippen nog eens omhoog, of liggen met volle geweld lucht te zuigen !

De mannen staan er tusschen in tot boven de enkels ; moeten schurend met de laarzen, de visch wegduwen om vooruit te kunnen en er niet te veel op te trappen.

Geen tijd te verliezen ! Vlug wordt het net dichtgemaakt ; in der haast had men nog twee gaatjes dichtgestopt. De zak wordt nauwkeurig overzien wijl hij traag omhoog geheschen wordt. Se-kuur en noodzakelijk werk, waarvan het verlies van een gansche en misschien uitstekende vangst, afhangt.

Vier ijzer-gespierde mannen werpen met een ruk den korrezak over boord, langzaam volgt nu 't middendeel, en weer ziet men stilaan het net opdrijven, tot de sleepberden ten laatste ook weer in zee plonsen, met het donderend geraas van hun zware ketens over het ijzer katrolwerk, en de winde laat de kabels uit.

* * *

De visch, in de mijn van Oostende, wordt door de groote handelaars « ingeslagen », soms aan spotprijzen !

Net of het leven der visschers zonder waarde is.

Onmiddellijk na de aankomst, wordt de vangst aan wal gebracht

(Foto Acta).

Vacantie aan Zee

door Jan CLAES

Ik heb eens een film zien afrollen, « Plezientreinen », een kort rolprentje — geestig en treffend — waaruit de verveling van badgasten aan zee, die voor één daagje waren overgekomen, met walmen opsloeg.

Die verveling is niet aan de zee te wijten ; wel aan de gasten, en ik krijg steeds een wee gevoel als ik — per toeval eens te Oostende verzeilend of te Blankenberghe — de op zijn stadsch gekleede leeggangers zie slenteren en geeuwen, en vooral word ik kregelig als ik er gewone arbeiders onder herken.

Ik weet het wel, dat ik voor deze enkele regels schuiven vol scheldwoorden zal moeten in ontvangst nemen van de organisaties, die beroemde plekken tot schuilplaats hebben verkozen om er hun arbeidersvacantiehuizen neer te zetten, maar... ik heb ook niet zoozeer het oog op die tehuizen, dan wel op de plekje, die de gasten kiezen om zich neer te vleien.

Onze menschen hebben nog altijd niet het geheim ontdekt om hun vacantie door te brengen zooals het een individu van de nieuwe beschaving past. Hier treft hun een verwijt, dat

veralgemeend kan worden en slaan op hun geheele houding. Immers : zij zagen hun meesters optrekken naar Oostende en Blankenberghe ? en niet zoodra kregen zij de kans, of zij vloegen dezen achterna, zich niet afvragende *hoe* zij hun enkele dagen daar dan zouden zoek brengen. Zij kwamen aan de kust, zij legden zich neer, zij duikelden eens in zee, en zij aten een « bouquet romain » (dien ik ook niet versmaad) en uit was de pret.

Nee, dat past ons niet, en dat mag ook geen kustverblijf heeten.

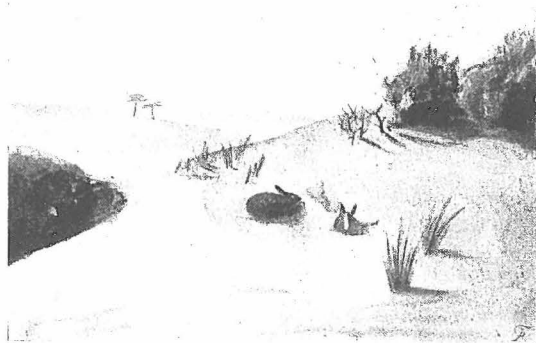
De tijd is nu ongeveer voorbij om daarover veel te jemieeren, maar wellicht is er eentje onder de lezers, die zich wel zal willen herinneren, hoe zijn verblijf was, en wat hij er zich van had voorgesteld, en hoe de desillusie hem te pakken heeft gehad !

Een ernstig mensch vraagt zich dat waarachtig af, als hij midden in de grootsche duinen zit, waar men zich als in een studio waant voor Wild-West-films, of klautert langs de gerimpelde hellingen van de boterbergen, zoo dat de schoenen prangen van het zand, waar toch die duizenden menschen blijven, al die badgasten, die hoog opgeven over de kust. Waar zitten zij ?

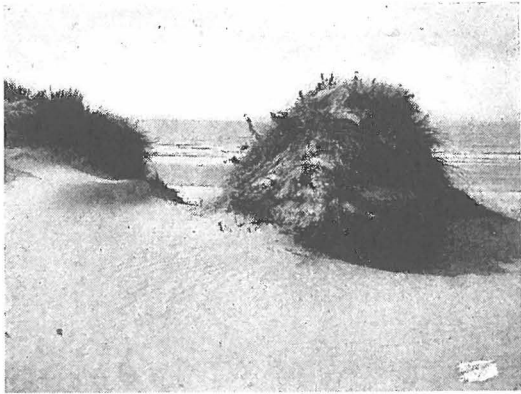
Weggeborgen in een mierennest, het oog begrensd door stoelen, schuppen, badmantels, kabientjes, enz., een hannekensnest van menschelijke lijven en menschelijk gerief. Ach, wie zag al niet zoo'n strandje aan op Zondag ! Arme lui, wat is uw hart arm.

En terwijl de heele zeebevolking opgepropt zit op enkele Ha., blijven kilometers strand onbezet liggen, blijven vierkante kilometers duin en pannen leeg, verlaten, onbemind en ongenoten.

Geef mij, Jan Claes — den gelukkigen

Avondstijte in de duinen.

De duinen nabij Blankenberghe.

wandelaar, die zich een paar van de allermooiste bloempjes gaat plukken in een pan — dan maar een vochtig plekje tusschen de duinen in, goed herkenbaar aan het groene uitzicht — die mooie, eenig mooie witte Parnassia-bloem, groeiend op een slank steeltje. Die ten minste ziet zijn land, en zijn zee. Hij klimt en hij daalt in zijn wandelpakje de duinen op en af ; hij baant zich een weg door heesters ; hij springt van een kop, en hij rolt van een helling. De lach zit in 't gezelschap, en als de karavaan — want weinigen weerstaan aan 't genot, eens als zij 't beet hebben — trekt en sliert, en valt en opstaat, dan voelt men zich jong worden ; 't genot is eenig.

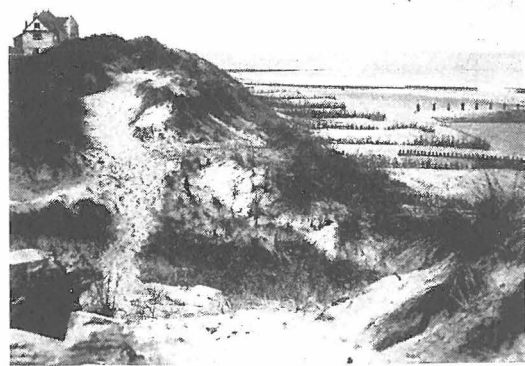
Eilaas ! over de heele breedte van de Belgische kust gingen reeds vierkante kilometers aan vrije natuur te loor. Maar... er is nog over, en zeker mogen de bergen geroemd worden langs Duinbergen, maar het landje tusschen Oostduinkerke en De Panne, tusschen De Panne en de Fransche kust, heeft zijn weerga niet. En daar worden de arbeiders verwacht.

Wie met verlof gaat moet niet neerhurken, elken dag, elke minuut. Het lichaam moet er ook zijn genoeg aan beleven. Laat een familie met kinderen er zich maar eens in wagen, in dat vrije berglandschap : een weelde voor

de « apen » die klauteren ; een weelde voor de ouders, die hun mannen bezig zien ; incident na incident komt voor. Zoo heeft men ten minste vakantie !

Is de avond mooi, en was de dag warm, dan wil de goeie kustbezoeker ook de zee zien lichten, phosphoresceeren : een zeer geheimzinnig spel van vonkjies, aantrekkelijk en soms wat kil aan den voet. Maar 't resultaat is winst : want dan leert men de zee kennen in avondtoilet, nog verraderlijker, geslepener, en « natter » dan anders.

En is de avond heel mooi — misschien wil de maan van de partij wezen — dan gaat de zoeker naar schoonheid nog eens de duinen in, om langs de donkere riet-hompen, door groen en grauw, te wandelen over de grijze uitgestrekte zandvlakten, en om in de schemering of den maanglans de aspecten te bestudeeren van de schaduwen, die plant en mensch afwerpen. Mooie oogenblikken wachten nu den getrouwe-aan-de-natuur, vermits de stilte in haar onmetelijk veld gaat spreken, de nachtelijke rust, die tijding geeft aan eenieder. In de verte deint de zee — schichtig schiet een haasje op — af en toe pinkelt een villa-lichtje, en zoetjes aan ontwaart het oog in de donkerte een wegeltje, een tred. Als vermoeide zwervers gaat men de heuvels op — geen voetstappen worden gehoord ;

Duinen en strand te Knocke.

tegen den halfverlichten hemel doemen groeiende gestalten op. Zwart in tegenlicht wenschen ook bedevaartgangers naar de stilte en de rust ; ontspanning na 't rumoerige leven van een gansch jaar.

Laat de heeren en de dames draaien — nee, nee schuiven en wrijven — over den dansvloer ; de heeren hebben hun stijven boord weeral om ; en de dames loopen op hun steltjes, zij hebben het hunne ! Hun bestaan is toch leeg.

Wij willen een vol bestaan : vol werk als 't werken geldt ; vol rust en verpoozing als 't rusten geldt, want let wel : rusten hoeft in geen deele op te gaan in de onbeschofte houding, die Mijnheer le bourgeois aanneemt bij hem thuis in zijn leunstoel onder 't lezen van een « gazet » ! Deze heeren zetten heel eenvoudig hun bestaan van de stad aan zee voort. Decorum is veranderd, dat is al.

Wij willen ons leven veranderen aan zee, anders leven ! los leven, vrij leven, goed leven, en de vrije mensch kan zijn lichaam wel een stapje gun-

nen, en zijn arm een zwaai.

Maar : trek dan geen zijden kleedjes aan, of geen in de plooi gelegde broek, en... (dat is voor den man) als gij uw huisgenooten een genoeg wilt doen, laat de wereld vloten en de politiek, en alles, en koop geen dagblad.

Jan Claes acht het dagblad de pest van de kust ; de rustverstoorder ; de uitzuiger. Het onderhoudt betrekkingen met 't achtergelaten leven. En dat hoeft niet. Een arbeider heeft recht op genot... en mag de wereld voor zijn vacantielijd naar de weerlicht wenschen.

Dan hoort hij volledig toe aan vrouw en kinderen en als hij zorgt voor afwisseling in 't programma, voor een middag aan 't strand, een daagje in 't land, een morgen vischvangst, een avond maan-gewandel, een afternootje in 't badstad-gewemel, een half uurtje lectuur, een partijtje kinderspel, dan verdient hij den dank van allen, dan is hij op de hoogte van zijn taak.

Dat men deze dagverdeeling dan maar eens verfilme ! Nou ! er is kans voor, dat er aldra geen plekje meer overblijft van 't vrije land !

Ach, wie zag al niet zoo'n strandje aan op Zondag ! Arme lui, wat is uw hart arm !

DE
Wilde Roos

*Uitgeversmaatschappij en Boekhandel
De Lengentierstraat, 20
BRUSSEL (Zuid)*

Koopt onze uitgaven :

- EGON ERWIN KISCH :**
Tijdsopnamen ingen. fr. 36.25
geb. „ 47.25
- HALDEMAN-JULIUS :**
Moord ingen. fr. 42.00
geb. „ 54.40
- Herman GORTER :**
De Arbeidersraad
ingen. fr. 36.25
geb. „ 50.75
- J. BORCHARDT :**
Het Historisch
Materialisme fr. 10.00
- W. JACOB :**
Roman van twee jonge
mensen ingen. fr. 25.00
geb. „ 37.50
- BAUER :**
Socialdemocratie,
Godsdienst en Kerk fr. 15.00
- Lode CRAEYBECKX :**
Honderd jaar burger-
lijke democratie fr. 25.00
- X. X. :**
Het prachtige leven
van Jozef Wanters 15.00
- J. KUYPERS :**
Jacob Kats, Agitator 22.50

Postcheekrekening 980.93
Telefonen : 42.59.12 en 44.59.84

BIJHUIZEN :

Jozef Stevensstraat, 10, Brussel
De Wilde Roos - Dagblad Vooruit
St-Pietersnieuwstraat, 64, Gent
St-Jacobsmarkt, 67, Antwerpen

Belgische Bank van den Arbeid

NAAMLooZE MAATSCHAPPIJ

HOOFDZETEL :

Voldersstraat, 1, Gent

ZETEL te Brussel, 3, Bogardenstraat

— **Agentschappen :** —

Antwerpen, 4, Lange Gasthuisstr. — Luik, 27, Avroylaan. — Brugge, 25, Steenstraat.
La Louvière, 48, Sylvain Guyauxstraat. — Charleroi, 36, K. Dupretstraat. — Bergen,
10, Chisaiestr. — Moeakroen, 92, Statiestr. — Fontaine l'Évêque, 26, Grootte straat.
Quaregnon, 8, Dorpstraat.

KAPITAAL : 50.000.000 Frank — RESERVEN : 56.000.000 Frank

Alle Bankoperatiën :

Disconto en inning — Documenten — Accrediteven — Opening van kredieten
en loopende rekeningen — Voorschotten op koopwaren — Acceptatiën —
Delcredere — Checkrekeningen — Halfmaandelijksche rekeningen

Depositorekeningen :

met voorbericht van 15 of 30 dagen
voor een vasten termijn van 3 of
6 maand, 1 of 5 jaar

Beursorders — Voorschotten op Titels — Regeling van Titels — Inkasceering
van Coupons en uitkeerbare Titels — Uitwisseling van vreemde Munten —
Uitgifte van Checks en Kredietbrieven op den Vreemde

SPAARKAS

Bons op 6 maand, 1 en 2 jaar :
interest op voorhand betaalbaar.

VERHURING van BRANDKASTEN:

te Gent, Brussel, Antwerpen, Luik, Brugge, La Louvière, Charleroi en Moeakroen